

დარგობრივი ეკონომიკის აქტუალური საკითხები

საქართველოს საზღვაო სატრანსპორტო სივრცის პერსპექტივა Perspective of the maritime transport space of Georgia

იური კოჩარიან - დოქტორანტი,
საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, iuri.kochariani@yahoo.com
Iuri Kocharian – Doctoral Student, GTU
iuri.kochariani@yahoo.com

რეზიუმე. თანამედროვე სამყაროში, მუდმივად მზარდი სამომხმარებლო საზოგადოების პირობებში, გლობალიზაციის პროცესის ხელშეწყობით, ყოველწლიურად იზრდება მოთხოვნა სამომხმარებლო პროდუქციაზე, რაც ზრდის სხვადასხვა პროდუქციის გადაზიდვებს მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნებში. არსებობს საავტომობილო, სარკინიგზო, საჰაერო და საზღვაო გადაზიდვები, თუმცა საზღვაო ტრანსპორტს გამორჩეული ადგილი უკავია პროდუქციის ტრანსპორტირებაში. სტატიაში განხილულია საქართველოში ღრმაწყლოვანი პორტის და ლოგისტიკური ცენტრების როლი ქვეყნის ეკონომიკის განვითარებაში. განხილულია საქართველოს პორტების მოცულობა და ის საგარეო ფაქტორები, რომლებმაც გავლენა მოახდინა საქართველოში ტვირთბრუნვის ზრდაზე.

საკვანძო სიტყვები: გლობალიზაცია, ეკონომიკა, საზღვაო ტრანსპორტი, ტვირთბრუნვა.

Resume. In the modern world, in an ever-growing consumer society, through the process of globalization, the demand for consumer goods is increasing every year, increasing the number of deliveries of various goods to different countries of the world. There are road, rail, air and maritime transport, but maritime transport has a prominent place in the transportation of products. The article discusses the role of the deep sea port and logistics centers in the development of the country's economy. The volume of Georgian ports and external factors affecting the increase in cargo turnover in Georgia are discussed.

Keywords: Globalization, Economic, Maritime Transport, Cargo Turnover.

გლობალური ეკონომიკის განვითარების ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ფუქნციას საზღვაო გადაზიდვები წარმოადგენენ. გლობალიზაციის პროცესი სწორედ მე-19 საუკუნეში იწყება, როდესაც შეიქმნა პირველი ორთქლის ძრავიანი გემი, რომლის შედეგადაც მოხდა შორეული ქვეყნების დაკავშირება და მათ შორის ეკონომიკური ურთიერთობების ჩამოყალიბება. იმ დროს ახალი ტექნოლოგიების შედეგად გაუმჯობესებული საზღვაო ტრანსპორტის წყალობით მსოფლიოში სწრაფი ტემპით დაიწყო წარმოების ზრდა, რამაც გაზარდა საერთაშორისო ვაჭრობა.

საზღვაო გადაზიდვები ნებისმიერი ქვეყნის ეკონომიკის განვითარების ერთ -ერთ მთავარ რგოლს წარმოადგენს. ყოველწლიურად მსოფლიოში იზრდება საზღვაო გადაზიდვების რაოდენობა, რადგან საზღვაო გემის შედეგად შესაძლებელია დიდი რაოდენობის ტვირთის გადაზიდვა, გარდა ამისა, საზღვაო გადაზიდვები სხვა სატრანსპორტო გადაზიდვებთან შედარებით, უფრო იაფი სატარიფო პოლიტიკით გამოირჩევა.

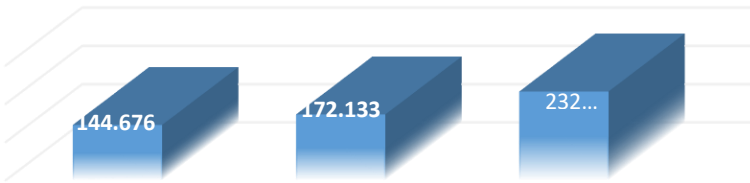
სწორედ ამ გლობალური ეკონომიკური ტენდენციების შედეგად საქართველოს ეძლევა შესაძლებლობა, რომ უფრო აქტიურად ჩაერთოს გლობალური ბაზრის სატრანზიტო სისტემაში. უკანასკნელ წლებში იზრდება ტვირთბრუნვა საქართველოს პორტებში და წლებანდელმა მონაცემებმა უკვე მიაღწია რეკორდულ ნიშნულს. შესაბამისად, იქმნება სამომავლო პოზიტიური მოლოდინები, რომელიც გაცილებით მზარდი იქნება თუ მოხდება საზღვაო პოტენციალის სწრაფად და აქტიურად გამოყენება.

2019 წლის ხუთ თვეში ქართულ პორტებში (ფოთის პორტი, ბათუმის პორტი) ტვირთბრუნვა გაზრდილია 35%-თ გასული წლის ანალოგიურ პერიოდთან შედარებით.

საქართველოში გაზრდილი ტვირთების მოცულობა ძირითადად გამოწვეულია გარე ფაქტორების შედეგად. მნიშვნელოვანი გარემოება, რამაც მოცულობის ზრდას ხელი შეუწყო, ესაა ცენტრალური აზიის ქვეყნებში ეკონომიკის ზრდა და კასპიის

ზღვის რეგიონის ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება, რამაც ასევე რეგიონში ხელი შეუწყო ეკონომიკური ურთიერთობების გაუმჯობესებას. თუმცა ყველაზე დიდი გავლენა ტვირთების მოცულობის ზრდაზე მოახდინა ირანზე დაწესებულმა საქონეებმა, რის შედეგადაც მოხდა ირანული პორტებიდან ტვირთის გადმომისამართება საქართველოს პორტებში.

დიაგრამა N1. საქართველოს საკონტეინერო ტვირთბრუნვა (იან-მაისი) TEU

წყარო: ანაკლიის კონსორციუმი

რეგიონალური ეკონომიკის გაუმჯობესების და მსოფლიო პოლიტიკური პროცესების შედეგად, შესაძლებელია საქართველოს ეკონომიკამ გაცილებით დიდი სარგებელი მიიღოს ანაკლიის პორტის აშენებით. ანაკლიის პორტი არამხოლოდ უნდა აშენდეს, არამედ ეს უნდა მოხდეს ძალიან სწრაფ ვადებში, ვინაიდან ღრმაწლოვანი პორტის არ არსებობა საქართველოს აკარგვინებს სატრანზიტო პოტენციალის უფრო აქტიურად გამოყენების საშუალებას.

საქართველოს პორტები ამ ეტაპზე ვერ ღებულობენ შავ ზღვაში შემოსული საკონტეინერო გემების 75%-ს. ანაკლიის ღრმაწლოვანი პორტი ხსნის ამ პრობლემას და გადამზიდავ კომპანიებს ეძლევათ შესაძლებლობა, რომ ტვირთის გადაზიდვა მოახდინონ საქართველოს გავლით უკვე დიდი Panamax-ის ტიპის გემებით, რომელიც 10 000 მდე კონტეინერის გადატანას ახორციელებს. ამ ეტაპზე გემის მაქსიმალური მოცულობა 1400 კონტეინერს შეადგენს, რისი მიღებაც შეუძლია ქართულ პორტებს. ღრმაწლოვანი პორტის გამოყენების შედეგად, ეფექტურ ეკონომიკურ სარგებელს ნახულობს, როგორც

ანაკლიის პორტი, ასევე გადამზიდავი კომპანიებიც, რომლებიც უკვე პირდაპირ შემოვლენ საქართველოში და არ მოუწევთ სხვა პორტებში გაჩერება და ტვირთის გადმოზიდვა მცირე ზომის გემებზე. სწორედ ეს შესაძლებლობა ქმნის კონკურენტუნარიან გარემოს, კერძოდ მცირდება ტარიფები, ვინაიდან Post-Panamax-ის ტიპის გემები ახორციელებენ დიდი ტვირთის გადაზიდვას, რაც შესაბამისად შედარებით ნაკლებ დანახარჯებთანაა დაკავშირებული, რომელიც პირდაპირ გავლენას ახდენს საბოლოო თვითღირებულების შემცირებაზე. ანაკლიის პორტის შედეგად გადაზიდვების ტარიფი დაახლოებით 25-30%-ით შემცირდება. ამ გარემოების წყალობით, ანაკლიის პორტი გაუწევს დიდ კონკურენციას არამხოლოდ შავი ზღვის პორტებს, არამედ თურქეთის, ირანის და ბალტიისპირეთის პორტებს, იმ ახალი მძლავრი დერეფნის წყალობით, რომელიც რეგიონში გაჩნდება.

ანაკლიის პორტის უნიკალურობა, ასევე მისი ადგილმდებარეობაა, რომელიც აზიის და ევროპის ქვეყნებს აძლევს საშუალებას, რომ მათი სავაჭრო ურთიერთობა გაცილებით მცირე ვადებში განხორციელდეს, რაც ყველაზე მდიდარ რესურსს, ანუ ორივე მხარეს დროის დაზოგვაში შეუწყობს ხელს. სწორედ ანაკლიის პორტის, როგორც არა მხოლოდ საქართველოსთვის, არამედ მთლიანად რეგიონის სტრატეგიულად მნიშვნელოვანი ფუნქციის წყალობით, საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტები აქტიურად თანამშრომლობენ ანაკლიის კონსორციუმთან და მზად არიან განახორციელონ მრავალ მილიონიანი ინვესტიციები. ანაკლიის პორტის მშენებლობის პირველი ფაზის საინვესტიციო კაპიტალი უკვე შევსებულია, რომელიც შეადგენს 620 მილიონ ა.შ.შ დოლარს. ამ ეტაპზე ანაკლიის კონსორციუმი ახორციელებს ინვესტიციების მოზიდვას დარჩენილი ფაზების განსახორციელებლად. ანაკლის პორტი სულ შედგება 9 ფაზისგან და მისი განხორციელება 2,5 მილიარდ დოლარს შეადგენს.¹

ანაკლიის პორტის ეფექტურად გამოყენების შემთხვევაში, საქართველო შესაძლებელია გადაიქცეს რეგიონის ლოგისტიკურ ჰაბათ. ამისთვის მნიშვნელოვანია მოხდეს სატრანსპორტო და სარკინიგზო ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესებაც, რომელიც ამ ეტაპზე მაღალი დონით არ გამოირჩევა. ამ ეტაპზე პრაქტიკულად არ არსებობს საქართველოში ლოგისტიკური ცენტრები, რის შედეგადაც საქართველო ვერ უზრუნველყოფს სატრანზიტო კორიდორის ეფექტურად გამოყენებას. 2017 წელს შემუშავდა პროექტი, რომელიც გულისხმობდა ორი ლოგისტიკური ცენტრის მშენებლობას, ერთი თბილისთან მიმდებარეთ კუმისში, რომლის საინვესტიციო ღირებულება დაახლოებით 95 მილიონ დოლარს შეადგენს, ხოლო მეორე ქუთაისის ლოგისტიკური ცენტრის კი 73 მილიონ დოლარს შეადგენს. თუმცა სამწუხაროდ ამ ეტაპზე არ დაწყებულია მათი მშენებლობის პროცესი, იმის და მიუხედავად, რომ თავდაპირველად ამ ცენტრების მშენებლობით დაინტერესებული იყო 5 კომპანია.²

ლოგისტიკური ცენტრების არსებობა ქვეყნის ეკონომიკის მდგრადობას შეუწყობს ხელს, პირველ რიგში ამ ცენტრების მეშვეობით შეიქმნება სამუშაო ადგილები, შეიქმნება მიმზიდველი საინვესტიციო გარემო. ლოგისტიკური ცენტრი არ გულისხმობს მხოლოდ ტვირთების დროებით დასაწყობებას, ამ ცენტრების მეშვეობით, საქართველო გახდება წარმოების და დამატებითი ღირებულების შექმნის ადგილი, რაც გულისხმობს ტვირთების შეფუთვას, გადაფუთვას და სხვა. სწორედ ამ ფუნქციის და სამომავლო პროგნოზირებადი ტვირთბრუნვის ზრდის წყალობით, საქართველო გადაიქცევა რეგიონალურ ჰაბად, რაც ქვეყანაში წახალისებს ექსპორტის ზრდას, ასევე გაზრდის ეკონომიკის ტემპს, შექმნის სამუშაო ადგილებს.

საქართველოს გეოგრაფიული ადგილმდებარეობის უპირატესობის გარდა, აქვს უმნიშვნელოვანესი უპირატესობა სხვა ქვეყნებთან შედარებით, ესაა მისი საერთაშორისო ეკონომიკური ინტეგრაცია. საქართველო რეგიონში პირველი და ერთადერთი

ქვეყანაა, რომელსაც თავისუფალი ვაჭრობის ხელშეკრულება აქვს დადებული, როგორც ევროკავშირის ქვეყნებთან ასევე ჩინეთთან, გარდა ამისა თავისუფალი ვაჭრობის შეთანხმება საქართველოს აქვს დადებული დსთ-ს ქვეყნებთანაც. ეს მნიშვნელოვანი გარემოებაა ინვესტორებისათვის, რომლებსაც საქართველოს მეშვეობით შეუძლიათ ევროპის ბაზრებზე დაბეგვრის გარეშე შესვლა.

საქართველო მიმზიდველ გარემოდ ითვლება ინვესტორებისათვის ასევე დაბალი საგადასახადო სისტემით, შესაბამისად, ეს კიდევ ერთი დამატებითი უპირატესობაა.

საქართველოს აქვს პოტენციალი, რომ რეგიონში გახდეს მოწინავე ქვეყანა, ამრიგად მნიშვნელოვანია დაიხვეწოს კანონმდებლობა, რომელიც იქნება საერთაშორისო სტანდარტებით შექმნილი, რაც მეტ უსაფრთხოებას მისცემს, როგორც დაინტერესებულ ინვესტორებს ასევე ადგილობრივ მეწარმეებს. სწორედ ყველა ამ ფაქტორის გათვალისწინებით მნიშვნელოვანია, რომ მოხდეს იმ უპირატესობების რეალურად გამოყენება, რითაც რეგიონში სხვა ქვეყნებთან მიმართებაში გამოირჩევა საქართველო. სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია, რომ სწრაფად ამუშავდეს ანაკლიის პორტი და ლოგისტიკური ცენტრები, რომ საქართველო გამოჩნდეს აქტიურად გლობალურ ბაზარზე.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. <http://anakliadevelopment.com/ka/info/>. გადამოწმებულია 20.11.2019.
2. <http://www.economy.ge/?page=news&nw=538> გადამოწმებულია 20.11.2019.